

בריתנו וצדקה

המכון להוצאת כתבי ומאמרי מורינו הגאון רבי יצחק ברנד שליט"א

בדיני לא תביא תועבה אל ביתך

כולל פאות מהודו

הקדמה • רש"י בחומש • הסוגיות והראשונים • [א] לאו ד"לא תביא תועבה אל ביתך", מתי דאורייתא ומתי דרבנן • [ב] טעם ההיתר להשכיר דירה לגוי בחו"ל אע"פ שמכנים ע"ז בתוך ביתו • [ג] להכניס תקרובת ע"ז בבית ישראל • [ד] עצה להפקיר המקום • [ה] אשה שנכנסה לבית עם פאה של תקרובת בראשה, האם בעל הבית עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך • [ו] מה נקרא בית לענין זה • [ז] מה ההיתר של בית האוצר • [ח] דיני בית האוצר • [ט] חדר בדירה שנותנים שם חפצים • [י] אורחת שנכנסה לבית עם פאה • [יא] הנהגת אברהם אבינו לערבים • [יב] השוכר בית מגוי או מישראל שהמשכיר הניח שם ע"ז • [יג] הנהגת לבן הארמי • [יד] משכיר בית ליהודי בא"י • [טו] כל ההיתרים לא שייכים בבעל שאשתו הולכת עם פאה של שער אמיתי • [טז] מעשה בענין הפקר הבית להפקיע איסור • [יז] להכניס ע"ז לביתו לעשות איבחון לטוענים שיכולים להכיר בין ע"ז לאינו ע"ז • [יח] מתי התחיל היבוא מהודו • [יט] איך משתמשים בהיתרים רחוקים מאוד • [כ] כמה נסיונות היתרים דרך מכבסות מילים • [כא] היתרים של דור אנוש, עגל, פעור, ירבעם, מיכה • [כב] היתרים "כבר הורגלו", "כולם נהגו", "האוסרים נוגעים בדבר"

הסוגיות והראשונים

לאו ד"לא תביא תועבה אל ביתך", מתי

דאורייתא ומתי דרבנן

איתא בעבודה זרה (דף כ"א ע"ב): אף במקום שאמרו להשכיר, לא לבית דירה אמרו, מפני שהוא מכניס לתוכו עבודת כוכבים, שנאמר (דברים, י, כו) לא תביא תועבה אל ביתך.

[א]

רמב"ם (הלכות עבודה זרה, פרק י הלכה ד): אף במקום שהתירו להשכיר לא לבית דירה התירו מפני שהוא מכניס לתוכו עבודת כוכבים ונאמר (דברים, י, כו) לא תביא תועבה אל ביתך, אבל משכיר להן בתים לעשותן אוצר.

בראשונים [תוס' בשם רבינו אלחנן, הר"ן, הריטב"א, והרשב"א] מבואר ע"פ הירושלמי, שמה שנאמר במשנה (דף כ"א ע"ב) שאסור להשכיר בית דירה לגוי, אפילו במקום שאין איסור להשכיר בית, משום שיביא ע"ז בתוך הבית ויעבור הישראל על לא תביא תועבה אל ביתך, ורק בבית האוצר מותר - זה רק בא"י, ולא בחו"ל. שבח"ל מותר

הקדמה

רש"י בחומש

ע"ה"פ (בראשית, פרשת וירא, י"ג, ד): וקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ. פירש רש"י: ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמתחווים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו. אבל לוט שלא הקפיד, הקדים לינה לרחיצה, שנאמר (בראשית, י"ג, ט) ולינו ורחצו רגליכם. [המקור של רש"י מהגמ' בב"מ (דף פ"ט ע"ב)].

וכן ע"ה"פ (בראשית, פרשת חיי שרה, כ"ד, ל"א) ויאמר בוא ברוך ה' למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים. פירש רש"י (ס"ג): פניתי הבית - מעבודה זרה. [המקור במדרש (צ"ה, פרק ט, אות י) ואנכי פניתי הבית, מטינופת של עבודת כוכבים].

הכוונה כאן שלבן ידע שאליעזר עבד אברהם לא יכנס לבית שיש בו ע"ז, על כן הקדים להוציא כל הע"ז מן הבית שלו.

מדרבנן הקלו בחוצה לארץ. ובתים שאינן לדירה לכך לא גזרו אף מדרבנן כגון אורוות ואוצרות. ומטעם זה יש לסמוך להתיר להשכיר בית לעכו"ם. זה מפי מורי הקדוש ר' יצחק ב"ר שמואל.

ובלשון הרשב"א והרא"ש מצינו הסבר אחר למה כשהשכיר הבית לגוי אין בו אלא איסור דרבנן, שהאיסור הוא רק כשהישראל המביא ולא כשגוי מביא:

הרשב"א (עמוד זרע דף כ"א ע"ב): בחוצה לארץ מוכרין להם ומשכירין ואפי' לבית דירה דקרא דלא תביא היא אסמכתא דרבנן דגופיה דקרא לא משתעי אלא בהבאת ישראל עצמו ובארץ גזרו וגדרו משום קדושת הארץ אבל בחוצה לארץ לא, והכי מוכח בירושלמי דגרסינן התם הא במקום שנהגו למכור מוכר הוא לו אפי' לבית דירה ומשכיר הוא לו אפי' לבית דירה.

ודומה לזה לשון הרא"ש: הלכך נראה לפרש דהא דאסרינן להשכיר לעובדי כוכבים היינו מדרבנן. דפשיטא דקרא קמזהר לישראל גופיה אלא שחכמים אסרו להשכיר לעובדי כוכבים דהעובד כוכבים מביא עבודת כוכבים לבית ישראל. הלכך לא אסרו חכמים אלא בית דירה.

וצריך לעיין בכוונתם, אם הכוונה לאפוקי כשהגוי מביא בתוך בית שדר בו הגוי אין בו איסור תורה, אבל כשהגוי מביא בתוך בית שהישראל משתמש בו יש בו איסור, או גם באופן כזה אין בו איסור תורה, משום שלא הישראל הביא זה לבית ישראל אלא הגוי.

ועוד צריך לעיין לפי הרשב"א והרא"ש, אם ישראל אחד הביא הע"ז לבית ישראל השני, אם יש בו איסור תורה, משום שבעל הבית לא הביא אלא ישראל אחר הביא. או שזה כבר לא נפ"מ, ועיקר מה שהרשב"א והרא"ש באים לאפוקי זה אם גוי הביא לתוך בית ישראל.

בתשובת הרשב"א (שו"ת הרשב"א חלק א סימן קנ"ו) מפורש כשהביא גוי לביתו של ישראל בידו אין הישראל עובר: אפילו בעבודה זרה ככי הא מנין שהוא אסור? שלא אסרו ואפילו בארץ אלא להשכיר לו ביתו. אבל אם נכנס גוי לביתו של ישראל ועבודה זרה שלו בידו לא שמענו שיהא חייב ישראל בעל הבית להוציאו דלא תביא אמרה תורה.

אולם הפשטות היא, שגם לדעת הרשב"א והרא"ש, שפטרו כשגוי מכניס לבית ישראל או אפילו יהודי לבית ישראל אחר, זה רק כשהוא שלא ברצון הבעלים, אבל אם זה ברצון הבעלים, זה נחשב שהישראל הביא לתוך הבית.

שו"ר זה מפורש בתוס' ר"ש משאנ"ץ (הוא רצונו שמשון צעל פירוש על זרעים וטהרות, הרשב"א צעל המוס') שאם ניחא לישראל נחשב שהישראל הביא. וכן מבואר בדבריו שיש כאן שתי שיטות למה בבית הגוי יש רק איסור דרבנן.

תוס' הר"ש (שיטת הקדמונים, עמוד זרע דף כ"א ע"ב): אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס

אפילו בבית דירה, משום שהאיסור הוא רק דרבנן, ולא גזרו אלא בא"י, ששם יש יותר חיוב של ביעור ע"ז.

ע"י בזה בתוס' ור"ן (על הר"ף, מסכת עבודה זרה, דף ו' ע"ב) והריטב"א.

וז"ל הר"ן (ס"ט): הלכך בארץ שאנו מצווין לשרש אחר עבודת כוכבים אסרו חכמים שלא להשכיר לבית דירה וכן נמי בסוריא מפני סמיכותה לא"י. אבל בחו"ל שאין אנו מצווין [לשרש] אחריה משכירין אפילו לבית דירה.

אולם יש חילוקי דעות מה הסיבה שזה רק דרבנן. בתוס' (סוף ד"ה ק"ף) כתבו בשם רבינו אלחנן משום שהתורה אינה אוסרת אלא במקום שאדם דר בפועל, ולא במקום שמשכיר. אולם הרשב"א והרא"ש ועוד יש להם שיטה אחרת, שהאיסור דאורייתא הוא רק כשהישראל הביא, ולא כשהגוי מביא שלא ברצון הישראל. היינו לשיטה הראשונה האיסור דאורייתא הוא שהע"ז נמצא בבית ישראל, ולא משנה מי הביא את זה לשם. ולדעה השניה האיסור שהישראל הביא את זה לשם, או שהוא ברצונו.

קודם נביא הדעות מצד שצריך ביתו של ישראל אף כשהגוי מביא:

תוס' (עמוד זרע דף כ"א ע"ב): אבל בחו"ל שהתירו למכור מותר להשכיר כדאי' בירושל' ולא מטעמיה דרבנן חיים אלא הטעם מפרש הר"ר אלחנן מפני כשאמרה תורה לא תביא תועבה אל ביתך איכא למימר לא אסור אלא בבית הישראל עצמו שהוא דר בתוכו בעודו דר בו ואפי' בא"י כמו במזוזה שאינו חייב בה אלא בביתו בעודו דר בו אבל השוכר בית אף בא"י פטור מן המזוזה מן התורה ורבנן הוא דגזרו שלא להשכיר לעובד כוכבים מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים והשתא דדוקא בתים העשויים לדירה אבל אינם עשויים לדירה לא גזרו ולכך התירו להשכיר אורוות ואוצרות וכיון דשכירות בית דירה אינו אסור אלא מדרבנן אף בארץ אם כן בחוצה לארץ הקלו.

כמו"ג (ל"א, סימן מט): טעם שאמרנו בחוצה לארץ שמוותר להשכיר משום דמן התורה אין אסור אלא בבית ישראל עצמו דר בו דומיא דמזוזה שהיא חובת הדר, ומדברי סופרים אסור בביתו אפילו אינו דר שם וכשמכרה או השכירה לא רצו לגזור.

אור זרוע (חלק ד, פסקי עבודה זרה, סימן קל"ו): אי נמי כמו שפי' הרב ר' אלחנן זצ"ל דהיינו טעמא של ירושלמי דלא תביא תועבה אל ביתך לא הוי מן התורה אלא בית שדר בו הישראל עצמו כדמשמע בהתכלת כמו גבי מזוזה. ומהאי טעמא מחלק התוספת' אפי' מדרבנן בין בית דירה לשאינו בית דירה. והואיל והוי מדרבנן אפי' היכא דלא דייר ביה הקילו בחוצה לארץ.

ספר התרומה (הלכות עכו"ם, סימן קמ"ד): מיהו או' מו' רבי' שנראה הטעם של היר' דמן התורה אין אסור אלא בבית שהישראל עצמו דר שם א' הכתוב ולא תביא תועבה אל ביתך כמו גבי מזוזה דפטורה. כדאיתא שם בהתכלת. דשוכר בית פטור מן המזוזה מן התורה. ולמעלה פרשתיה. וכי השכירו לאחרים אסור מדרבנן להכניס שם עכו"ם. וכיון שאינו אסור רק

הריטב"א הרמב"ם והרמב"ן זה רק מדרבנן. אולם לדעת שאר הראשונים זה דאורייתא. רק שיש מחלוקת אם האיסור להביא או המציאות שנמצא הע"ז בבית ישראל האיסור.

טעם ההיתר להשכיר דירה לגוי בחו"ל אע"פ שמכניס ע"ז בתוך ביתו

[ב] ברוב הראשונים מבואר ההיתר משום ששיקר תקנת חז"ל בא"י שיש יותר חיוב של ביעור ע"ז, אבל בחו"ל שאין חיוב ביעור, לא גזרו במקום שאין איסור תורה.

אולם ברא"ש מבואר שני היתרים אחרים להשכיר לגוי בחו"ל. **טעם אחד** משום שהאיסור להכניס מדאורייתא הוא רק בבית שדר בה, ששם בדרך כלל ישראל הוא המכניס, ולא בבית שהשכיר לגוי ששם הגוי הוא המכניס. וממילא אסרו רק במקום שזה קבוע, אבל אם הגוי מכניס בתור עראי, אין איסור. **ועוד טעם** כתב משום שבדיניהם שכירות קניא (לשון הרא"ש והעמק לקמן ג"ה מה ההפסיק של בית האגדה).

אולם ביראים (סימן שסד [דפוס יפן - עג]) מחמיר בכל גווני מן התורה אפילו כשמשכיר לגוי, ומשמע גם בחו"ל. וז"ל: תניא בע"ז (פ"א דף כ"א ע"ב) אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו ע"ז והתורה אמרה לא תביא תועבה אל ביתך וכל משמשי עבודה זרה ונוייה בכלל תועבה הם וכולם לא תביא שהרי כולם הוזהרו למעלה פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך וכתוב בתריה ולא תביא תועבה אל ביתך למדנו ע"ז ונוייה בכלל תועבה הם הלכך הלוקח נוי ע"ז ומשמשיה במשכון כגון מעילים וגביעים וכל שאר נוייהם ומשמשיהם עובר בלא תביא תועבה אל ביתך ועוד שנהנה מהם ועובר בלא ידבק בידך מאומה מן החרם ואפי' מכניס בביתו בפקדון או השאיל או השכיר ביתו לאחרים בשאלה ושכירות לא קניא ועובר בלא תביא וגו' המשאיל והמשכיר. והפורש מהם ושם דרכיו רואה בישע אלהים.

להכניס תקרובת ע"ז בבית ישראל

[ג] בפשטות לא רק ע"ז עצמה, ה"ה לענין אם מכניס תקרובת ע"ז בתוך הבית של ישראל עובר בלאו של לא תביא תועבה אל ביתך, שהרי גם על זה עוברים בלאו זה [כל אחד לשיטתה, אם זה מדאורייתא רק ע"מ להנות ומדרבנן גם שלא ע"מ להנות, או גם שלא ע"מ להנות הוא דאורייתא]. כמבואר ברמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק ז הלכה ג) שכולל בתוך איסור לא תביא שה"ה תקרובת. וז"ל: עבודת כוכבים ומשמשיה ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה אסור בהנאה שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך וכל הנהנה באחד מכל אלו לוקה שנים, אחת משום ולא תביא, ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.

לתוכו ע"ז. מה שאין נזהרין עכשיו מלהשכיר בית לגוי יש לפרש משום דדילמא לא אסור מדאורייתא **אלא כשישראל מביאה או ניחא ליה בהבאתה** כדכתיב לא תביא תועבה אל ביתך אלא דגזור רבנן אף על גב דלא ניחא ליה לישראל במה שהגוי מביאה. אי נמי משום דביתך משמע בית שהוא דר בו כמו ביתך דמזוזה ומדרבנן הוא דגזור וכי גזור במקום שמביאות בבית לעבודה שם בקביעות אבל עכשיו אין נוהגין להביאה בבית אלא אקראי בעלמא כשיש לגוי חולה בתוך ביתו נטוי למות והו"ל כאורוות ואוצרות ופונדקאות דשרי דהכי תניא בתוספתא. השי"ת הראשונה זה הרשב"א והרא"ש, והשיטה השניה זה רבינו אלחנן ודעימיה. רבינו אלחנן הביא גם השיטה הראשונה, וכתב שלשיטה זו ה"ה כשהגוי הביא ולישראל ניחא ליה עובר הישראל.

אולם בריטב"א (עמודה זרה דף כ"א ע"ב) כתב שהפסוק בכלל לא מדבר שאסור להכניס ע"ז בתוך הבית, אלא שלא להכניס ע"מ להנות: הנכון דהאי דרשא מדרבנן היא שאסרו לגויים הכנסת ע"ז בביתו ואסמכוה אהאי קרא, דאילו קרא גופיה לא מיירי אלא באיסור ע"ז והנאתה ושלא נכניסנה לביתו ליהנות ממנה, הילכך בארץ ישראל או בסוריא שנצטוינו לעקור משם עבודה זרה בכל כחנו גזרו, אבל לא בחוצה לארץ.

וכך כתב החינוך (פרשת עקב מ"ה מטע): שלא נדביק שום דבר מעבודה זרה עם ממוננו וברשותנו ליהנות בו, ועל זה נאמר [דברים, ג, כ], ולא תביא תועבה אל ביתך וגו'.

ולכאורה משמעות **הרמב"ם** (ספר המלוות לרמב"ם, מלות לא מעשה, כה) כך, שאיסור התורה הוא רק אם מכניס ע"מ להנות: המצוה הכ"ה היא שהזהירנו מחבר דבר מעבודה זרה אל ממוננו אבל נרחק ממנה ומבתיה ומכל מה שייחוס אליה והוא אמרו יתעלה (ר"פ עקב) ולא תביא תועבה אל ביתך. ומי שנהנה בדבר ממנה חייב מלקות. וכבר ביארו בסוף מכות (כ"ב ב) שמי שבישל בעצי אשרה לוקה שנים אחת משום לא תביא תועבה אל ביתך ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם. ודע זה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו בשלישי מעבודה זרה.

הרמב"ן (מסכת עבודה זרה דף כ"א ע"ב): בא"י אנו מצווין שלא להכניס ע"ז בארצנו וחייבים לעוקרה משם בכל מקום שהוא ברשותנו, וגזרין סוריא אטו א"י ואפילו למ"ד לאו שמיה כיבוש, אבל (אמר) בח"ל לא. ומיהו הרחקה דרבנן היא דקרא בהבאת ישראל עצמו כתיב דאסורה בהנאה, והכי איתא בפ' בתרא דמכות (כ"ג ב).

וברא"ש משמע שאפילו בשדה עובר, אם הישראל מביא בשדה של ישראל, אולם לכאורה צע"ג מני"ל זה הרי בתורה כתוב אל ביתך (ע"י לקמן ג"ה מה הימר צ"ח האגדה, העמק דני הרא"ש ע"ה).

וא"כ יש כאן מחלוקת ראשונים, אם מי שמכניס ע"ז בתוך הבית של ישראל שלא על מנת להנות, אם עובר מן התורה על לא תביא תועבה אל ביתך, או רק מדרבנן. לדעת

אולם ברמב"ן בחומש (דברים, פרשת עקב, ז, כה - כו) על הפסוק לא תביא תועבה אל המקדש, כתב שכולל גם תקרובת: לא תחמד כסף וזהב וזהב כסף עליהם, והוא נוי ע"ז. צוה תחלה לשרוף ע"ז עצמה שהיא "פסילי אלהיהם", ואסר גם כן הנויין שעליהן. והזהיר עוד ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו - לאסור בהנאה כל עניני ע"ז, היא ומשמשיה ותקרובת שלה והנויין.

וכן מבואר בפסקי תוס': "וכן משכירין בתים לעובד כוכבים לבית דירה אע"פ שהכומר מביא לתוכה זבח טמא, דבחוזה לארץ שרי".

וזבח טמא היינו תקרובת, ומבואר שרק בחו"ל מותר אבל בא"י אסור מצד לא תביא תועבה אל ביתך.

עצה להפקיר המקום

[ד] כעת ראיתי בספר של הרב שריאל רוזנברג שליט"א, בנוגע לפאות של תקרובת, שאם מי שיש לו ספק אם מה שיש לו הוא תקרובת ע"ז ואינו רוצה לאבד אותה, כי אולי יתברר שזה לא תקרובת, שיפקיר את המקום, כדי שלא יעבור על לא תביא תועבה אל ביתך.

וזוה מעין מה שכתב הרב נסים קרליץ זצ"ל (מועט שני, שביעית, א, עמוד מה) שמי שיש לו שותפות עם חילוני בשדה והחילוני עובד בשביעית, ויש דעות שבעל השדה עובר משום וְשָׂבְתָה הָאֲרֶץ שְׁבֹתָ לָהּ, שיפקיר את השדה בפני ג' כשרים, ועכ"פ בפני אחד.

וזוה ע"פ השו"ע (סי' רמ"ג, סעי' ג) לענין שביתת בהמתו בשבת: אסור להשכיר או להשאיל בהמתו לאינו יהודי כדי שיעשה בה מלאכה בשבת, שאדם מצווה על שביתת בהמתו. הגה: אצל יכול להשכיר או להשאיל, ולהתנות שיחזירה לו קודם השבת, אצל לא מהני אם מתנה עם הא"י שנתנו בשבת, כי אין האינו יהודי נאמן על כך (סמ"ג וסמ"א ומרדכי פ"ק דשבת) ואם השאילה או השכירה לאינו יהודי, והתנה עמו להחזירה לו קודם השבת ועיכבה בשבת, יפקירהו בינו לבין עצמו קודם השבת, או יאמר בהמתו קנויה לא"י, כדי שינצל מאיסורא דאורייתא.

אולם באמת הפקר זה מותר רק אם אין שום עצה אחרת, כמו שנראה מדברי השו"ע (ס"ג) והמ"ב (ס"ג ס"ק יד) דאירי שהתנה עם הגוי שיחזיר הבהמה לפני שבת והגוי עבר על זה, ולא החזיר הבהמה לפני שבת.

וכן הוא בתוס' (מסכת שבת דף ק"ג ע"ב) בענין שביתת כלים לבי"ש: דמפקרא להו אפקורי - אף על גב דאמר בנדרים (דף מה ע"ב) דבעינן הפקר בפני ג' הכא לא בעינן דמסתמא מפקיר להו ואין לסמוך על זה להשכיר סוס לנכרי ולהפקיר דהכא שאני משום דלא אפשר בענין אחר ועוד שאין הדבר מפורסם.

אולם קצת קשה לי על הפקר בית, והרי אחד מן טענות החזו"א (שביעית, סי' כו ס"ק ז, ד"ה הנלקטים) נגד היתר מכירה

ובאמת זה גמרא מפורשת בתמורה (דף ל"ט ע"ב) שגם על תקרובת ע"ז עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך: אמר רב אחדבוי בר אמי אמר רב המקדש בפרש שור הנסקל מקודשת, בפרש עגלי ע"ז - אינה מקודשת. מאי טעמא אי בעית אימא קרא, ואי בעית אימא סברא; אי בעית אימא סברא: ניחא ליה גבי ע"ז בניפחיה, גבי שור הנסקל - לא ניחא ליה בניפחיה. אי בעית אימא קרא: גבי עבודת כוכבי כתיב [לא תביא תועבה אל ביתך] והיית חרם כמוהו, כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו. גבי שור הנסקל כתיב לא יאכל את בשרו - בשרו אסור, פרשו מותר.

אותו גמרא נמצא כמעט אותו דבר בע"ז (דף ל"ט ע"ב) רק שנשתנה הפסוק: א"ר יהודה: שאל ר' ישמעאל. אמר רב אחדבוי אמר רב: המקדש בפרש שור הנסקל - מקודשת, בפרש עגלי עבודת כוכבים - אינה מקודשת. איבעית אימא סברא, ואיבעית אימא קרא; איבעית אימא סברא, גבי עגלי עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה, אבל גבי שור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה. איבעית אימא קרא, כתיב הכא: לא ידבק בידך מאומה, וכתיב התם: סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו, בשרו אסור, הא פרשו מותרת.

הנהגה מע"ז עצמה מפורש בגמרא מסי' מכות (דף כ"ג ע"ב) שעובר משום שני לאוין: אלא, אפיק הבערה ועייל עצי אשירה, ואזהרתיה מהכא: ולא ידבק בידך וגו'. א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ולילקי נמי משום לא תביא תועבה אל ביתך!

והרמב"ם מוסיף שגם הנהגה מתקרובת עובר בשני לאוין האלה, והמקור כנ"ל בתמורה (דף ל"ט ע"ב) ובע"ז (דף ל"ט ע"ב).

עגלי ע"ז שהוזכרו כאן היינו תקרובת ע"ז ולא שהם נעבדים, כמבואר בגמרא שזה בתור המשך הסוגיה שם (עבודה זרה דף ל"ט ע"ב): גבינת בית אונייקי. ארשב"ל: מפני מה אסרו גבינת אונייקי? מפני שרוב עגלים של אותה עיר נשחטין לעבודת כוכבים.

ובאמת כדברי הרמב"ם כבר מפורש **במדרש רבה** (שמות רבה וילנא), פרשת בא, טו, ט), שגם תקרובת ע"ז נכללים באיסורים אלו: לא זה בלבד אסור אלא כל דבר שהוא של עבודת כוכבים אסור להתרפאות בו, שאם יאמרו לו לאדם טול ממה שמקטירין לעבודת כוכבים או טול מן האשרה ועשה מהן קמיע והתרפא אל תטול, שכן כתיב (דברים, יג, יח) וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם זֶה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, **ואומר** (ס"ג, ז, כו) וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כְּמֹהוּ.

הרי מה שמקטירין לע"ז, והיינו תקרובת עבודה זרה, עוברים בשני לאוים אלו.

אולם ברמב"ן (ספר המנוחות, לאוין ק"ד) משמע שאינו עובר על לאוין אלו בתקרובת ע"ז אבל יש בו איסור תורה, וצעי"ג מן הגמרות אלו נראיתי בגמרא שוטנשטיין שציין לעיין בדבר אברהם (ב' ל"ג ה"א) שמנסה לתרץ את הרמב"ן ולא ידעתי אם באמת הצליח לתרץ.

לכאורה אפשר ללמוד מזה שמי שנכנס לבית ולבוש בבגד של תקרובת, כל זמן שהוא לבוש, אין בעל הבית עובר, כי זה לא נחשב שהמלבוש נכנס לבית. אולם אם הוא בידו, נחשב שהמלבוש עצמו נכנס לבית, וממילא בעל הבית עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך.

אולם כבר כתבנו לעיל, שזה מחלוקת גדולה בין הראשונים, שאה"י הרבה ראשונים כתבו כך שלא משנה מי המביא, אבל הרבה ראשונים כמו הרשב"א והרא"ש ס"ל דהאיסור הוא רק כשהישראל מביא ולא כשגוי מביא, וכן מפורש בתשובת הרשב"א (הוגס לעיל) שאם יש לגוי ע"ז ביד ונכנס לבית ישראל אין הישראל עובר משום לא תביא.

אולם אם ישראל או גוי מביא מדעת ישראל בעל הבית, עובר בעל הבית.

אולם דעת הריטב"א הרמב"ם ועוד שהאיסור תורה הוא רק כשמכניס ע"מ להנות, אבל בלי זה יש רק איסור דרבנן.

אולם אם זה רק איסור דרבנן, א"כ להראשונים שס"ל שהסיבה שבת האוצר אין איסור להשכיר משום שהגוי מכניס רק דרך ארעי (דעת הרא"ש, ע"י לקמן ד"ה מה הסיפור של בית האוצר) א"כ אם מכניס רק דרך ארעי כאן, אינו עובר גם מדרבנן, שלא גזרו על זה. ורק לאלו הראשונים שס"ל שסיבת היתר בית האוצר משום שאינו בית דירה (ע"י א"ת 1) ממילא כאן שזה בית דירה יש איסור תורה אם מכניס, וממילא יש איסור תורה אף שזה רק זמני.

מה נקרא בית לענין זה

[ו] צריך להיות ד' על ד' אמות, כמ"ש בסוכה (דף ג ע"ב): בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, פטור מן המזוזה ומן המעקה, ואינו מטמא בנגעים, ואינו נחלט בבתי ערי חומה, ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה, ואין מערבין בו ואין משתתפין בו, ואין מניחין בו עירוב.

וכן שלא יהא בית האוצר ולא פונדק, כמ"ש במס' עבודה זרה (דף ט"ז ע"ב): אף במקום שאמרו להשכיר, לא לבית דירה אמרו, מפני שהוא מכניס לתוכו עבודת כוכבים, שנאמר: לא תביא תועבה אל ביתך. ופ"י רש"י: אף במקום שאמרו להשכיר - בתים לא לבית דירה אמרו אלא לאשתמושי בהו בציבי ותיבנא.

תוספתא (מסכת עבודה זרה, נוקרמאדל, פרק ג): כאן וכאן לא ישכיר ישר' את ביתו לגוי מפני שבידוע שמכניס לתוכה עבודה זרה אבל משכירין להן אוריאיות ואצרות ופונדקאות אף על פי שבידוע שמכניס לתוכו עבודה זרה.

מה ההיתר של בית האוצר

[ז] יש מחלוקת ראשונים, אם ההיתר משום שמכניס רק בדרך ארעי, או משום שאין זה בית דירה.

שלא חל, הוא משום שצריך מכירה בטאבו, וא"כ כאן שלא נרשם בטאבו שהפקיר לא חל ההפקר.

ובאמת כל סברת החזו"א הוא לענין אם מכר לגוי, משום שעיקר הדין כדיניהם, אבל לענין הפקר הולכים לפי דין תורה.

אשה שנכנסה לבית עם פאה של תקרובת בראשה, האם בעל הבית עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך

[ה] וכן צ"ע מה הדין אם נכנסה בשעה שהפאה נמצאת בידה.

ולכאורה אפשר למצוא ראייה שאם זה לבוש בראשה, אין בעל הבית עובר, מהמשנה במסכת נגעים (פרק יג משנה ט) ובעירובין (דף ט"ז ע"ב): מי שנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד. היה לבוש בכליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא כדי אכילת פרס פת חטין ולא פת שעורים מיסב ואוכלן בלפתן.

המקור של דין זה הובא בתורת כהנים (הוגס צרש"י על הסומט).

על הפסוק (ויקרא, פרשת מטורע, יד, טו) וְהָבֵא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הַסְּגִיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: (טו) וְהִשְׁכַּב בַּבַּיִת יָכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו וְהָאָכַל בַּבַּיִת יָכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו.

איתא בספרא (מטורע, פרשה ז, פרק ט): (ד) והבא אל הבית כשיכנס ראשו ורובו, ימי הסגיר אותו לא ימים שקלף את נגעו, יכול שאני מוציא את המוחלט שקלף נגעו, תלמוד לומר כל ימי. (ט) וטמא עד הערב מלמד שאין מטמא בגדים, יכול אפילו שהה כדי אכילת פרס, תלמוד לומר והאוכל בבית יכבס. (י) אין לי אלא אוכל, שוכב מנין תלמוד לומר והשוכב בבית יכבס. (י) אין לי אלא אוכל ושוכב, אוכל ולא שוכב שוכב ולא אוכל מנין תלמוד לומר וכבס בגדיו ריבה. (ט) אם סופינו לרבות את כל האוכל אף על פי שאינו שוכב, מה תלמוד לומר האוכל והשוכב, אלא כדי ליתן שיעור לשוכב כדי שיאכל וכמה היא שיעור אכילה כדי אכילת פרס פת חטים ולא פת שעורים מיסב ואוכלו בליפתן.

משמעות הספרא שמלשון והבא אל הבית, לא נתרבו הבגדים שעליו, מכיון שהם נטפלים אליו, ורק אם שהה כדי אכילת פרס, נטמאו הבגדים מדין טומאת בגדים שנטמאו בעקבות האדם עצמו, וזה מן הריבוי של הפסוק וכיבס, אבל הבגד בעצמו לא נקרא שנכנס לבית מכיון שהוא נטפל לאדם.

אולם אם הבגדים היו בידו ולא לבושים, נטמאו הבגדים תיכף, והיינו משום שהם נחשבים שבאים אל הבית. כמ"ש רש"י (עירובין דף ט"ז ע"ב): הוא והן טמאין מיד - שאף הן באין אל הבית, וכתוב וְהָבֵא אֶל הַבַּיִת (ויקרא, יד, טו).

היו רגילין להכניס עבודת כוכבים לבתיהן בקבע תמיד. והתירו בשדות ואוצרות ופונדקאות אף על פי שידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים כיון שאין מכניס בקביעות. והאידנא שאין העובדי כוכבים רגילין להכניס עבודת כוכבים לבתיהם אלא בשעת חולי שרו. ועוד נהיי דלדידן שכירות לא קניא כיון שיד אומות תקיפה ובדיניהם שכירות ליומא כמכר ואף אם נפל ביתו של משכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר.

והיה נראה לומר, שמחלוקת אם גם כשנמצא הבית בשימוש ישראל התירו בבית האוצר, זה תלוי מה הסיבה שבית האוצר מותר.

תוס' בסברא השניה אומרים שהתורה אוסרת רק מקום שהישראל דר שם ממש ולא בבית האוצר שזה לא נקרא דירה, וזה מעין הדעה ביומא (דף יב) שבית האוצר פטור ממזוזה.

אולם תוס' בסברא הראשונה והרא"ש כתבו הסיבה למה בית האוצר אין בו איסור, משום שהגוי בבית האוצר מכניס הע"ז רק באופן עראי.

הנה סברא זו שלחכניס עראי לא יכולה להתיר איסור תורה, שהתורה כותבת לא תביא תועבה אל ביתך, וזה אפילו באופן עראי, וכמו שלמדנו בענין טומאת צרעת בתים שכתוב שנטמא הכלי שנכנס אפילו באופן עראי, וממילא לא שייך להתיר להכניס בבית שהישראל משתמש אפילו אם זה עראי, אלא כשהשכיר לגוי, שזה לא נקרא ממש ביתך, או משום שלא הישראל מביא רק הגוי, ורק מדרבנן אסור, אז הקילו כשהגוי מכניס רק באופן עראי, וזה מדויק מאוד בלשון הרא"ש, וממילא בבית האוצר כשזה בשימוש ישראל אסור אפילו באופן עראי, אבל לתוס' בסברא השניה שההיתר של בית האוצר משום שאין זה ביתך, ממילא מותר בבית האוצר אפילו כשזה בשימוש ישראל, וגם בקביעות.

השאלה היא איך קיי"ל, כתוס' בסברה השניה או כהרא"ש.

והנה בשו"ע (יו"ד, הלכות עבודת כוכבים, סימן קנ"ה, ה) פסק כהרא"ש: אף במקום שהתירו להשכיר, לא התירו אלא לאוצר וכיוצא בו, אבל לא לדירה, מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים בקבע. הגה: והאידנא נהגו להשכיר אף לדירה, כיון שאין נוהגים להכניס עבודת כוכבים צנמיהם (טור). [הכוונה של הרמ"א משום שאינו מכניס בקביעות, עיי' ש"ך].

וכן הרמ"א התיר משום זה גם בבית דירה משום שבזמננו [הכוונה בזמן הטור] אינו מכניס בקבע, וזה ע"פ שיטת הרא"ש דלא כהתוס' בביאור השני.

וכן מפרש הגר"א (יו"ד, סי' קנ"ה, ס"ק ז) שהשו"ע פסק כהרא"ש וכתב שזה דעת שאר פוסקים. וז"ל: אף כו' בקבע. כדברי תוס' שם ד"ה אף כו' ויש רוצים להביא כו' וכ"כ הרא"ש שם וש"פ וז"ש בהג"ה והאידנא כו'. (ליקוט) בקבע. כמ"ש בתוספתא כאן וכאן לא ישכיר כו' אבל משכירין להם ארוות ואוצרות ופונדקאות אף על פי שידוע שמכניס לתוכו עבודת

עיי' תוס' (מס' עבודה זרה דף ק"א ע"ב): אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו וכו' - יש לפקפק על מה היו סומכים בני אדם למכור ולהשכיר בתים לעובדי כוכבים ואף לבית דירה ויש רוצים להביא רא' להתיר מדתניא בתוספתא (פ"ג) כאן וכאן לא ישכיר אדם ביתו לעובד כוכבים מפני שידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים אפ"ה משכירין להם ארוות ואוצרות ופונדקאות אף על פי שידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים משמע הטעם משום שמחלק בין מקום שמכניס עבודת כוכבים בקביעות בין שאינו מכניס ובהנך שאומר אינו מכניס עבודת כוכבים בקביעות שרי ולפי זה בעת שהעובדי כוכבים שבינינו אינם מכניסין לבתיהם עבודת כוכבים בקביעות אלא כשיש שם מת או שנוטה למות וגם אותה שעה אינן עובדין אותם מותר אכן משם אין ראייה גמורה כי יש לתלות טעם היתר דארוות ואוצרות דשמא לא אסרה התורה אלא בבית העשויה לדירה דכתיב לא תביא תועבה אל ביתך ולשם אפילו דרך עראי אסור אבל אותם בתים שאינם עשויים לדירה לא אסרה תורה ולהכי שרי ארוות ואוצרות ורבינו חיים כהן היה מביא ראייה להתיר מדגרסינן בירושלמי אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו הא במקום שנהגו למכור מוכר אף לבית דירה ומשכיר אף לבית דירה.

וממה שלא אסרינן פונדק, נראה שדבר שעשוי לדירת עראי לא נאסר, וא"כ גם במלון לא נאסר, וכן במכונית, אף מכונית גדולה כמו אוטובוס שיש בו ד' על ד' אמות, מ"מ לא נאסר, וכן באולם חתונות.

אולם עדיין צריך לעיין, מה היתר של בית האוצר, אם זה היתר אפילו אם הבית בשימוש של ישראל ולא השכיר לגוי, או רק כשהשכיר לגוי. היינו אם ההיתר הוא רק במקום שכל האיסור דרבנן כגון שהשכיר לגוי, אבל כשלא השכיר לגוי הוא איסור דאורייתא ולא התירו אם זה בית האוצר, או אפילו כשהיהודי משתמש בפועל יש בזה ההיתר.

הנה מלשון התוס' שהבאתי לעיל בסברא השניה מבואר שגם כשיש איסור תורה מותר. **אולם** בתוס' בסברא הראשונה וברא"ש (מסכת עבודה זרה, פ"ק ב) מבואר רק כשהשכיר לגוי יש ההיתר הזה. וז"ל הרא"ש: מתני' אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים שנאמר לא תביא תועבה אל ביתך. ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ מפני שנקראת על שמו. תימה על מה שנהגו האידנא היתר להשכיר בתים לעובדי כוכבים ואף על פי שמכניס לתוכו עבודת כוכבים סמוך למיתתו. ויש להביא ראייה להתיר מדתניא בתוספתא כאן וכאן לא ישכיר אדם ביתו לעובדי כוכבים מפני שידוע שמכניסין לתוכו עבודת כוכבים. אבל משכירין להם שדות ואוצרות ופונדקאות אף על פי שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. ומאי שנא דשרי שדות ואוצרות ופונדקאות שידוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. הלכך נראה לפרש דהא דאסרינן להשכיר לעובדי כוכבים היינו מדרבנן. דפשיטא דקרא קמזוהר לישראל גופיה אלא שהכמים אסרו להשכיר לעובדי כוכבים דהעובד כוכבים מביא עבודת כוכבים לבית ישראל. הלכך לא אסרו חכמים אלא בית דירה. ובימיהם

אולם כתבנו שלדעת הרא"ש מפורש שכל ההיתר של בית האוצר הוא רק כשהשכיר הישראל ביתו לגוי אבל כשזה בשימוש ישראל, אסור גם בבית האוצר.

וגם מה שכתב הרא"ש שהאיסור הוא רק באופן קבע אבל לא באופן ארעי, הרי ביארנו שכל ההיתר זה רק כשיש בו רק איסור דרבנן, אבל כשיש בו איסור תורה אסור אף באופן עראי.

אולם מצד שני, לדעת כמה ראשונים כולל הרא"ש והרשב"א ביארנו שהאיסור תורה רק הוא כשהישראל מביא אבל כשהגוי מביא שלא לרצון הישראל, אינו עובר בעל הדירה מן התורה, ורק כשמביא ברצון הישראל עובר הישראל מן התורה, וא"כ אם מביאים לבית ישראל שלא לרצון בעל הבית, יש רק איסור דרבנן, וא"כ בצורת עראי לכאורה יש מקום להקל.

חדר בדירה שנותנים שם חפצים

יש להסתפק בענין בית האוצר שאין בו איסור להכניס ע"ז [ט] [לדעת התוס' בדעה השניה], האם בתוך הדירה יש חדר שנותנים שם רק חפצים, אם יש לזה היתר או לא, שאולי זה בכלל שימוש הבית ונחשב בית דירה.

ע"י בזה **בפתחי תשובה** (יו"ד, הל' מזוזה, סימן רפו ס"ק י"א) בשם חמודי דניאל: ד' אמות בס' חמודי דניאל כ"י נראה דוקא בית דירה צריך דוקא שיהא ד"א על ד"א אבל בית שער ומרפסת וגינה אפי' לית בהו ד' על ד' חייבין ועוד נראה במי שיש לו בית גדול ויש לו חדרים קטנים להניח שם חפצים דחייבים במזוזה ע"כ.

יש משמעות שגם החזו"א (פי' קסט ס"ק ג) יש לו הסברא של החמודי דניאל, ממה שכתב החזו"א, דלמה בית הכסא א"צ מזוזה בימין כלפי חוץ שהרי אין בו ד' על ד', אלא משום דחזי לתשמישתיה, מתייחס הכניסה כלפי בית הכסא, אולם הוא פטור משום שאינו דירת כבוד. וזה דלא כהגרע"א שס"ל שכל חדר פנימי שאין בו ד' על ד' צריך מזוזה כלפי חוץ. [אף שהחזו"א דחק עצמו לחלק בין בית הכסא שנקרא ראוי לתשמישיה לבין חדר פחות מדי' על ד' שנקרא אינו ראוי לתשמישיה, צע"ג החילוק הזה דבפשטות אין זה באמת חילוק].

אולם למעשה גם לשיטת החמודי דניאל עדיין אין ראייה לאסור לענינו, דשם החסרון הוא מצד שאין בו ד' על ד', בזה מצד שראוי לתשמישתיה יש לו חשיבות, אבל בענינו שיש כאן עוד חסרון שזה בית האוצר, ובבית האוצר אין איסור להכניס ע"ז, אף שיש לו חשיבות, ואינו דומה לחיוב מזוזה, ששם בית האוצר חייב במזוזה, כמבואר (פי' רפו ס"ג), וממילא אין ראייה שנחשב בית דירה מצד שנטפל לבית, וצריך לעיין בזה.

כוכבים וצ"ל הטעם משום שאינו בקבע וכ"כ הרא"ש שם אף על פי שתוס' דחה שם ועוד כ' טעם אחר משום ר' חיים דמ"ש בתוספתא כאן וכאן כו' לא קאי אלא א"י וסוריא אבל בח"ל מותר ושכ"ה בירושלמי בהדיא אף במקום שאמרו להשכיר כו' הא במקום שנהגו למכור מוכר ומשכיר אף לבית דירה ע"ש בתוס' נוכ"כ הר"נ דהאי לא תביא כו' אסמכתא בעלמא דתורה לא אסרה אלא שלא יכניס ישראל לביתו הלכך בא"י שמצווין לשרש אחריה אסרו חכמים וכ"מ ממ"ש בסיפא ובכ"מ לא ישכיר ואם גם הרישא בכ"מ ל"ל ובכ"מ. שם] (ע"כ).

וממילא יוצא, כיון שההיתר של בית האוצר הוא משום שאינו קבע, א"כ מוכרח כסברת הרא"ש שהיתר של בית האוצר הוא רק כשהשכיר לגוי אבל כשנשאר בשימוש הישראל אסור גם בבית האוצר, וממילא כ"ש בדירה ממש אף שמכניס זה רק בצורה עראית, דאילו לדעת התוס' בביאור השני, בבית דירה אסור אפילו עראי, ובבית האוצר מותר אפילו בקבע, ולכאורה צריך לפסוק כמו הרא"ש.

אולם כעת ראיתי ברש"ש שהביא ראייה לתוס' שההיתר של בית האוצר משום שזה לא בית דירה, מן הגמרא ביומא (דף י"א ע"ב) שבמזוזה מה שהדעה שס"ל שבית האוצר חייב במזוזה זה משום שיש פסוק של ובשעריך, וא"כ בענין ע"ז שאין פסוק של ובשעריך, אין איסור בבית האוצר, וא"כ גם בבית שלו שלא השכיר לגוי צריך להיות מותר בבית האוצר וזה צע"ג על הרא"ש.

רש"ש (מסכת עבודה זרה, דף כ"א ע"ב): תד"ה אף. דשמא כו' אלא בית העשו לדיירה דכתיב כו' ביתך כו'. נ"ל ראייה מיומא (י"א) דבחדא ברייתא ממעט מן ביתך דגבי מזוזה בית הבקר ובית האוצרות. ואידך ברייתא דמחייבתם אינו אלא מן רבוייא דובשעריך ע"ש.

ועד עכשיו לא מצאתי יישוב לדברי הרא"ש.

אולם באמת מן הרא"ש מבואר דס"ל דאפילו בשדה שלו אסור להכניס ע"ז אפילו בצורה עראי מן התורה, ונראה שס"ל שלשון בביתך הוא לאו דוקא אלא כל רשותו אסור להכניס דומיא דחמץ בפסח, אולם צ"ע מנא ליה להרא"ש זה, הרי בחמץ כתוב בכל גבולך, וכאן כתוב אל ביתך, ומנא ליה לאסור בשדה. [ואולי משום דכתיב שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא, מרבים גם שדה וכל מה שברשותו, וצריך לעיין בזה, כי לא מצאנו דרש כזה בתו"ל].

ולכאורה יש עכ"פ לעשות סניף מדברי שיטת התוס' שבבית האוצר אין איסור זה, אפילו כשזה בבית ישראל.

דיני בית האוצר

לפי שיטת התוס' שבית האוצר מותר אפילו כשזה בשימוש ישראל, וא"כ אפשר לשים בבית האוצר. [ח]

הנהגת אברהם אבינו לערבים

[יא] ויש לעיין אם נאמר שיש כאן היתר במקרה הזה להכניס אורחת ולבקש שתסיר הפאה, וההיתר משום שזה רק עראי, ואין הישראל מביא רק הגוי, וכן אם ההיתר משום שאין הכוונה להנות, למה אברהם אבינו אמר למלאכים שחשב שהם ערבים שמשתחוים לעפר שברגליהם שירחצו רגליהם, הרי יכול להשתמש באחד מן ההיתרים האלו, וצריך לומר שאברהם אבינו עשה לפניו משורת הדין.

אז אפשר לומר שלא הקפיד מצד לא תביא תועבה אל ביתך, אלא מצד (משל, ה, ט) הַרְחַק מֵעֲלִיָּה דְרָכָךָ וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ, ע"י ע"ז (דף ז' ע"א) ונתוס' (שם דף ז' ע"ב): ניזיל אפיתחא דבי זונות - מכאן יש ללמוד שדרך להרחיק מפתח עבודת כוכבים כל מה שיכול משום דכתיב אֶל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ ומוקמי לעיל בעבודת כוכבים שהרי היה רוצה ללכת יותר אפיתחא דבי זונות.

אולם ע"י בחזו"א (יו"ד סי' סג ס"ק יט) שבבית פרטי שאין עיקרו בשביל ע"ז, יש רק מידת חסידות שלא להכנס שם, וא"כ כ"ש בביתו של אברהם אבינו, אלא העיקר כתירוף הראשון.

ואילו לענין תקרובת לא מצאנו שיש חיוב הרחקה, שהרי קיי"ל בפסחים (דף כה ע"ג) אפשר ולא קמכוון מותר, ופי' רש"י (שם): כי פליגי דאפשר - לו ליבדל, ולא נבדל, ומיהו, לא קא מיכוון. ושם איירי לענין תקרובת ע"ז כמבואר ברש"י שם. [לכאורה צ"ל לפי"ז, דמה שכתוב בגמרא אפשר ולא קמכוון מותר, ומדובר שמריח מקטורת של ע"ז, דאיירי שמן הע"ז עצמה הוא מרוחק ד' אמות, דאילו כשקרוב לע"ז עצמה בדי אמות אין לו רשות להתקרב שם אם אפשר להתרחק].

השוכר בית מגוי או מישראל שהמשכיר הניח שם ע"ז

[יב] יש עוד נפ"מ אם החדר שנותנים שם חפצים יש לו דין בית האוצר, מי ששוכר בית מגוי, והגוי הניח שם פסלים, שיש דין דלחומרא קיי"ל ששכירות קניא. ע"י רמ"א (יו"ד הלכות עבודה כוכבים סימן קנ"א סעיף ג'): השוכר בית מעובד כוכבים, יש להחמיר שלא להניח שם דמות עבודת כוכבים של העובד כוכבים. (הגהות אש"י ספ"ק דע"ז).

המקור של הרמ"א מהגהות אשרי (מסכת עבודה זרה, פרק ה, סימן כג, ה"ה טז): רבינו אפרים ברבי יצחק כתב שאם שכר ישראל בית מעובד כוכבים אסור לישראל להניח עבודת כוכבים בתוכו וכן אם שכר בהמה וחמר אחרי' בשבת חייב חטאת דשכירות קניא קצת ואין נראה ומ"מ הואיל ונפק מפומיה דגאון טוב ליהדר. מא"ז ע"כ.

אולם ע"י בבאור הגר"א (סי' קנ"א) דנקט לעיקר דשכירות לא קניא גם לחומרא, ורק בחו"ל יש מקום לומר משום

וע"פ אם החדר נבדל מן הדירה, כמו בקומה אחרת, בפשטות זה כבר בודאי בית האוצר שאין בו איסור זה לדעת התוס'.
אולם כבר כתבנו שלדעת הרא"ש וכן פסק השו"ע, שלא מהני באוצר משום שזה עדיין בשימוש ישראל ובאיסור תורה לא מהני היתר זה, וכל ההיתר הוא רק כשהשכיר לגוי שעיקר האיסור מדרבנן ולא מהני היתר זה רק לדעת התוס', או לדעות שהאיסור תורה הוא רק כשמכניס ע"מ להנות, ואם מכניס שלא ע"מ להנות אין בו איסור תורה (אולם ע"י לקמן שאלו"י גם לדעת הרא"ש יש היתר).

אורחת שנכנסה לבית עם פאה

[י] אם אשה אורחת נכנסת לבית ופאה בראשה משער אמיטי שחזקתה מתקרובת ע"ז (ע"י ז"ה במאמר מקרובת ע"ז ועוד הרבה מאמרים) אם מניחה כך, יש חשש שיכשלו בהסתכלות עליה בכוונה להנות, אפילו אשה אחרת שמסתכלת ע"מ להנות מן הראייה, אסור (ע"י יו"ד סי' קמ"ג סעי' טו). ואם פושטת, בעל הבית עובר לכמה שיטות משום לא תביא תועבה אל ביתך. ויש עצה לדעת התוס' שתשים את זה בבית האוצר, משום שנותנים שם חפצים ולא גרים שם, או שיפקיר בעל הבית בפני שלשה את המקום, או שלא תפשוט הפאה אלא שתכסה כל הפאה עם מטפחת.

[הפקר] הבית הוא היתר דחוק מאוד כמו שביארנו מן השו"ע והמ"ב, וכן לא מצאנו היתר להשכיר בית דירה לגוי שמכניס בתוכו ע"ז ע"י שיפקיר מקום הפסל בפני שלשה, וכן לא מצאנו היתר להכניס פסל בתוך הבית כשיפקיר מקום הפסל].

והיתר לשים בבית האוצר ג"כ לדעת הרא"ש לא מהני משום שזה בבית ישראל.

אולם יש עדיין מקום להתיר גם לדעת הרא"ש, ע"פ שיטת הרא"ש שההבדל בין בית ישראל לבין מושכר לגוי הוא לא מצד שכאן הבית בשימוש ישראל וכאן בשימוש הגוי כדעת התוס', אלא הוא משום שאיסור תורה רק כשהישראל מביא ולא כשהגוי מביא שלא לדעת ישראל, כאן אולי אפשר לומר שישראל שמביא ע"ז לבית ישראל אחר, ולא ניחא ליה לישראל בעל הבית שניח שם את הע"ז, רק כדי שלא יכשלו בני הבית בראית הפאה בכוונה, הוא מצווה את האשה שתוריד הפאה, וממילא מה שמונח שם זה באמת שלא לדעתו ממילא אולי אין בו איסור תורה, וממילא לדעת הרא"ש יש היתר משום שזה רק בצורת ארעי, וכ"ש לדעת הריטב"א רמב"ן ורמב"ם שאיסור תורה הוא רק כשמביא הע"ז כדי להנות וכאן בעל הבית לא מתכוון להנות.

עכ"פ יש כאן צדדים להקל, אף שזה לא חלק.

עכ"פ מן ההווה אמינא של הגמרא רואים דאף במקום שלענין שביתת בהמתו היו אומרים דשכירות קניא, מי"מ משום חומרא דע"ז היה אסור, וא"כ אפשר ללמוד מזה לכאורה, דבמקום שבשאר חלקי התורה נחשב שכירות כשלו היינו השוכר בית יותר משלשים יום חייב במזוזה וכן השואל או שוכר בגד יותר משלשים יום חייב בציצית, כ"ש לענין ע"ז, דהשוכר בית יותר משלשים יום אסור עכ"פ מדרבנן להכניס ע"ז בביתו, ואולי מכיון שבענין ע"ז מחמירים יותר כמבואר בגמרא שם שאני עבודת כוכבים דחמירא, דכתיב ולא תביא תועבה אל ביתך. א"כ גם בשוכר פחות מלי יום אסור להכניס ע"ז. ויכול להיות שזה כוונת רבינו אפרים. ומתורץ קושית הגר"א שטען ששכירות לא קניא כלל, שאה"נ לא קניא כלל בשאר חלקי תורה מי"מ לענין הכנסה של ע"ז מחמירים יותר.

ולא תקשה ממה שהשוכר פרה מכהן מותר להאכילו בכרשיני תרומה ומשמע אפילו שוכר יותר משלשים יום, ולא אמרינן שיהא אסור מפני שנראה כשל ישראל, דשאני התם שזה לא ניכר שמאכילה תרומה, משא"כ במזוזה וציצית נראה שהבית בלי מזוזה, והבגד בלי ציצית, וממילא אפשר לומר שהשוכר בית מגוי יותר משלשים יום נראה כשלו ואסור להכניס ע"ז לתוך בית הזה, ויתכן עכ"פ שזה סברת רבינו אפרים שהועתק ברמ"א, ורק האו"ז חולק וס"ל לדמות למאכיל תרומה לבהמת כהן כהן ששכר ישראל ולא לציצית ומזוזה.

ובעת השאלה לדעת הרמ"א שהשוכר בית מגוי אסור שיניח שם ע"ז, וזה ע"פ רבינו אפרים, אם מספיק לתת הפסל בחדר המיוחד לחפצים או לא, וכן נפ"מ מי ששכר בית מיהודי ובעלת הבית השאירה שם פאה, אם מספיק להניח הפאה בחדר שמיוחד לחפצים, או שצריך לתת לחדר שאינו צמוד לבית הדירה.

וכל זה אם שוכר לזמן ממושך, אבל לכמה ימים אפשר להחשיב זה כפונדק, שאינו עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך (אולם לדעת הרא"ש שהיתר פונדק משום שאינו נותן שם רק עראי, כאן שנמצא בקביעות אין ההיתר הזה, רק שניתן לסמוך על דעת הגר"א ששכירות לא קניא בא"י אפילו לחומרא, וגם אם נימא שסברת רבינו אפרים משום שמדמה לשוכר בית יותר מלי יום שחייב במזוזה, זה עכ"פ רק מדרבנן, ויותר קל לסמוך על סברא שבית האוצר מהני תמיד.

הנהגת לבן הארמי

אולם יש לשאול, אם באמת ניתן להקל בדין זה, למה לבן הארמי כשראה שאליעזר עבד אברהם רוצה להתאכסן אצלו, פינה כל הבית מע"ז, הרי אליעזר היה רק אורח ואינו עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך, והיינו אפילו בחו"ל

שהולכים בדיניהם ושם שכירות קניא, וא"כ ניתן להקל בדין זה בא"י ששם אין שכירות קניא [במקרה הזה א"י יותר קל מחו"ל].

ולכאורה היה מקום להחמיר מדרבנן אם שכר יותר משלשים יום, דנראה כשלו כמו שמצאנו לענין מזוזה וציצית.

מנחות (דף מד ע"ב): אמר רב יהודה: טלית שאולה - כל שלשים יום פטורה מן הציצית, מיכן ואילך חייבת. תניא נמי הכי: הדר בפונדקי בא"י, והשוכר בית בח"ל - כל שלשים יום פטור מן המזוזה, מיכן ואילך חייב; אבל השוכר בית בא"י - עושה מזוזה לאלתר, משום יישוב דא"י.

שו"ע או"ח (הלכות לילית, סי' יד סע"א): השואל מחבירו טלית שאינה מצויצת, פטור מלהטיל בה ציצית כל ל' יום, דכתיב: כסותך (דברים כג, יג) ולא של אחרים. אבל אחר ל' יום, חייב מדרבנן, מפני שנראית כשלו.

שו"ע יו"ד (הלכות מזוזה, סי' רפז, סע"ב): השוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל, פטור ממזוזה שלשים יום. והשוכר בית בארץ ישראל, חייב במזוזה מיד, משום יישוב ארץ ישראל

וא"כ בפשטות, כיון שאחרי שלשים יום נראה כשלו, ה"ה לענין לא תביא תועבה אל ביתך אמור להיות שאסור עכ"פ מדרבנן אחרי שלשים יום. ויש ק"ו ממזוזה וטלית, והרי המשכיר בית לגוי אינו חייב במזוזה, משום שמזוזה חובת הדר, ובכל זאת המשכיר בית לגוי אסור שהגוי יביא שם ע"ז, כיון דמדרבנן החמירו משום חומר ע"ז, וא"כ כ"ש בשוכר בית מגוי, שמדרבנן חייב במזוזה, ממילא כ"ש שאסור להכניס שם ע"ז.

וכן מבואר בגמרא (עבודה זרה, דף טו ע"ב) שדין של הכנסה לע"ז הוא יותר חמור משאר דיני תורה: מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי: ושכירות מי קניא? והתנן: אף במקום שאמרו להשכיר, לא לבית דירה אמרו, מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים; ואי ס"ד שכירות קניא, האי כי קא מעייל - לביתו קא מעייל! שאני עבודת כוכבים דחמירא, דכתיב: ולא תביא תועבה אל ביתך.

כוונת הגמרא, שחז"ל אסרו למכור בהמה לגוי משום שמא יעשה הגוי מלאכה בשבת עם הבהמה ועובר ישראל משום שביתת בהמתו, ושואלת הגמרא הרי הגוי קונה, ומתרצת גזירה משום שכירות, ששם לא קונה הגוי והישראל עובר, ומקשה הגמרא ששכירות ג"כ קניא, ועל זה מביא רב שישא ראייה ששכירות לא קניא, שהרי אסור להשכיר בית לגוי משום שהגוי מביא ע"ז לביתו, ודוחה הגמרא, שאין משם ראייה דשכירות לא קניא דשם החמירו משום חומר של ע"ז דכתיב לא תביא תועבה אל ביתך, ואח"כ הגמרא מביאה ראייה אחרת דשכירות לא קניא ממה שמותר להאכיל כרשיני תרומה לבהמת כהן שמושכר ביד ישראל.

מכשול! חדא ועוד קאמר, חדא משום לפני עור, ועוד מפני שנקראת על שמו.

אולם כל זה בא"י, אבל בחו"ל ניתן להקל כדעות האומרים שלא גזרו בזה, ואף שמן הרמ"א משמע שמחמיר גם בחו"ל אבל מסקנת השי"ך שבחו"ל מותר.

שו"ע (יו"ד, הלכות עזרות כוכבים, סי' קנ"א, סעי' ז): אף במקום שהתירו להשכיר, לא התירו אלא לאוצר וכיוצא בו, אבל לא לדירה, מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים בקבע. הגה: והאילנא נהגו להשכיר אף לדירה, כיון שאין נוהגים להכניס עזרות כוכבים צנמיהם. (טור).

שי"ך (שס, ס"ק ז'): לשיטת ה"ר אלחנן שהביאו התו' במסקנתא דאפי' מכניס בתוכו עבודת כוכבים מותר להשכיר בח"ל ע"ש (וכן המרדכי והאגודה הביאו שיטת ר"י ור' חיים בסתם) וכן משמע להדיא בהר"ן ספ"ק דעבודת כוכבים.

כל ההיתרים לא שייכים בבעל שאשתו הולכת עם פאה של שער אמיתי

כל מה שכתבנו שיש צדדים להקל, זה כשמגיעה אורחת עם פאה, והוא מבקש להסיר הפאה, ויכול ליתן בבית האוצר, וזה רק זמני, ויש דעות שבזמני אין איסור של לא תביא כשלא בעל הבית הביא זה, ובאופן שכל ההכנסה של הפאה הוא שלא לרצון בעל הבית. אולם בעל שאשתו הולכת עם פאה, לא שייך כל ההיתרים האלו, קודם כל הוא נכשל כשמתכוון להנות מן היופי שלה דרך הפאה שמוסיפה יופי; ואם היא פושטת את הפאה, עובר משום לא תביא תועבה אל ביתך; וזה בקביעות; וגם לשים תמיד רק בבית האוצר לא נראה מציאות מעשי; ולהפקיר המקום בדירה ג"כ לא נראה שהתירו, שזה רק באופן שאין שום עצה אחרת; וגם לדעות שס"ל שהאיסור לא תביא תועבה הוא רק ע"מ להנות, כאן זה ע"מ להנות. ואף שעצם ההסתכלות הוא רק איסור דרבנן, אבל כאן שאשתו משתמשת בפאה זה נקרא גם כוונה להנות מבחינה של לאו של לא תביא, שבדאי גם לדעות שס"ל שהאיסור של לא תביא הוא רק כשדעתו להנות, ה"ה כשדעתו שאחד מבני ביתו יהנה מזה.

והנפקא מינה בכל זה, הרי בין כך יש איסור על האשה שעוברת כל רגע ורגע שהיא לובשת הפאה על לאו דאורייתא של נהנה מתקרובת ע"ז, אבל נניח שהוא יכול לטעון שאין בידו למחות ומוטב יהיו שוגגין וכו', אבל כאן הוא בעצמו עובר כל רגע ורגע על לאו של לא תביא תועבה אל ביתך כשתסיר הפאה, ולא שייך סברא שאין בידו למחות, כי הרי הוא בעצמו עובר על זה, וכן עובר על הסתכלות בפאה בכוונה להנות כשתשים הפאה.

האשה עצמה עוברת תמיד על האיסור, כשלובשת הפאה עוברת על נהנה מע"ז. וכשפושטת הפאה עוברת על לא תביא תועבה אל ביתך, כי גם לאשה יש חלק בבית.

שלדעת הרא"ש שכירות קניא, מ"מ שם לא היה אפילו שכירות רק אליעזר התארח, וא"כ למה הוצרך להוציא הע"ז מן הבית.

וצ"ל שאליעזר התנהג לפני משורת הדין. או אפשר לומר דשם לא חשש מצד לא תביא תועבה אל ביתך, אלא מצד הרחיק מעליה דרפף ואל תקרב אל פתח ביתה, ע"י (ע"ז דף ז' ע"א) ותוסי' (שס, ע"ב): ניזיל אפיתחא דבי זונות - מכאן יש ללמוד שדרך להרחיק מפתח עבודת כוכבים כל מה שיכול משום דכתיב אל תקרב אל פתח ביתה ומוקמי לעיל בעבודת כוכבים שהרי היה רוצה ללכת יותר אפיתחא דבי זונות.

אולם ע"י בחזו"א (יו"ד סי' סג ס"ק ט) שבבית פרטי שאין עיקרו בשביל ע"ז, יש רק מידת חסידות שלא להכנס שם, וא"כ העיקר כתירוץ הראשון.

ואילו לענין תקרובת לא מצאנו שיש חיוב הרחקה שהרי קיי"ל בפסחים (דף כה ע"ב) אפשר ולא קמכוון מותר, ושם איירי לענין תקרובת ע"ז.

אולם כעת יש להקשות על האו"ז שהביא דברי רבינו אפרים שאוסר להניח ע"ז אם שכר בית מגוי והאו"ז חלק עליו מעיקר הדין רק מסיק מדין הואיל וצא מפי הזקן יש להזהר, למה לא אסר מדין חיוב הרחקה מע"ז של הרחק מעליה דרכך, המבואר בגמרא (דף ז') ובתוסי' (ה"ל) שיש חיוב הרחקה מע"ז.

וצ"ל שהיה במצב דליכא דרכא אחריתא רק בקושי גדול, ובזה אין איסור של הרחקה מע"ז, ומ"מ רבינו אפרים אסר מצד לתא דלא תביא תועבה אל ביתך.

משכיר בית ליהודי בא"י

וכן אם משכיר בית ליהודי בא"י, ואשתו של השוכר הולכת עם פאה, והרי היא פושטת הפאה באיזה שלב וא"כ עובר בעל הבית משום לא תביא תועבה, עכ"פ מדרבנן, שצריך לחייב את השוכר שאם פושטת הפאה שצריכה לשים הפאה בחדר שהוא בגדר בית האוצר, ושם יותר קל בספק משום שהאיסור על המשכיר הוא רק מדרבנן כמבואר בראשונים, ובאמת גם אם תעשה זאת עדיין לא מהני בדעת הרא"ש שס"ל שהיתר של בית האוצר משום שהגוי נותן שם רק בעראי, וכאן היא נותנת הפאה באופן קבוע, וא"כ מהני זה רק לדעת התוסי' בפירוש השני שבית האוצר הוא היתר גמור גם בקביעות, רק כאן זה רק דרבנן ויותר קל לסמוך על התוסי'.

אולם נראה שגם להתוסי', זה לא מעשי, מכיון שחשודים על תקרובת של פאה, לא יעשו זה ע"י עבודה זרה (דף כ"ג ע"ב) בענין איסור להשכיר שדה לכותי: אלא עובד כוכבים, מ"ט מותר? דאמרינן ליה וציית, כותי נמי אמרינן ליה וציית! כותי לא ציית, דאמר: אנא גמירנא טפי מינך. א"ה, מאי איריא מפני שנקראת על שמו? תיפוק ליה משום לפני עור לא תתן

[טו]

[יד]

בלונדיניות, זה לא מהודו, וכן יש הבדל בין יופי ואיכות וכו' של שערות של הודו לבין יופי ואיכות של שאר המדינות, שאיכות של שאר מדינות הוא יותר טוב, ואף שהרי אפשר להעביר חומרים על שער מהודו באופן שכבר נראין מכל הבחינות לשער אירופי, מ"מ מכיון שמהודו צריך לעבור עיבוד, ניכר כשלא עבר תהליך עיבוד, ע"כ לא מהודו.

היהודי הזה רצה לבדוק אם באמת יכולות להכיר, והוא הזמין שער מהודו, ונתן את זה למומחית שיכולה להעביר החומרים הנ"ל כדי להפוך זה למראה שער אירופי, ואח"כ הלך לשאול הרבה מן הטוענות שהן מומחיות להבדיל בין זה לזה [כל אחת בנפרד] איזה שער זה, האם זה שער מהודו מעובד או אירופי לא מעובד. וכולן ענו שזה שער אירופי לא מעובד, כי אילו זה היה מעובד היה ניכר. אולם באמת זה כן היה מהודו וכן היה מעובד, מכיון שהיום כבר אפשר להפוך משער הודו למראה שמבכל הבחינות נראות כשער אירופי.

וכעת נשאלת השאלה האם היה מותר לעשות כן, שהרי הוא מכניס לביתו שער של תקרובת ע"ז ועובר משום לא תביא תועבה אל ביתך.

ונראה שבמקרה הזה מותר להכניס לביתו ע"ז.

כמו"ש בפרשת שופטים (דברים, י"ט): כי אתה בא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך לא תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם: (י) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: (יא) וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים.

ואיתא בראש השנה (דף כ"ד ע"ב): ואיבעית אימא: להתלמד עבד, וכתוב לא תלמד לעשות - אבל אתה למד להבין ולהורות.

וכן רבי אליעזר עשה מעשה כישוף, אף שבדברך כלל העושה כישוף חייב מיתה. ע"י סנהדרין (דף ס"ט ע"ב): אמר לי: רבי, למדני בנטיעת קשואין. אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשואין. אמר לי: רבי, למדני נטיעתן - למדני עקירתן. אמרתי דבר אחד, נתקבצו כולן למקום אחד. ומקשינן (ס"ט): היכי עביד הכי? והאנן תנן: העושה מעשה חייב! - להתלמד שאני. דאמר מר לא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד, אבל אתה למד להבין ולהורות.

וא"כ מכיון שהמטרה של ההכנסה היא כדי לבדוק את הציבור אם יש אפשרות להבחין בין מה שבא מהודו למקום אחר א"כ זה בגדר להבין ולהורות, וכן להשיב רבים מעון.

וכן מצאנו בסוף עירובין (דף ק"ה ע"ב) שמותר להכנס לעזרה בטומאה כדי להוציא הטומאה, אף שהכנס לעזרה בטומאה חייב כרת, מ"מ להוציא הטומאה מותר להכנס.

וכן מותר לומר דברי תורה בבית הכסא לאפרושי מאיסורי, אף שיש איסור תורה לדבר שם דברי תורה.

וכל זה אם אין השגחה משעת גזיזה, אבל אם יש השגחה משעת גזיזה אין בעיה של תקרובת.

מעשה בענין הפקר הבית להפקיע איסור

[טז]

יש סיפור ששמעתי בצעירותי בשיבת לוצרן מאת הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהיה בב"ב שנת השביעית, שאברך אחד היה לו הרבה פירות של קדושת שביעית בבית שלו, והגיע שעת הביעור, ומצד הדין צריך להוציא את זה חוץ לבית, והיה טירחה גדולה להוציא זה החוצה, אז הפקיר כל הדירה שלו בפני שלשה, וכל אחד יכול להכנס, וזה נחשב שהוציא החוצה. אולם הגיע אברך אחר, ועשה קנין בבית לזכות בבית, ולא היה מוכן להחזיר הבית לבעלים הקודמים.

ונשאלה השאלה לרבנים מה לעשות כדי להחזיר הבית לבעלים הקודמים.

ונפקק להלכה, מכיון שהבית היה בקומה, שתחתיו היה דירה אחרת, ממילא בשעה שהפקיר הבית, זכה התחתון מדין קנין חצר, ולא יכול משהו אחר לזכות בבית. והדייר התחתון היה מוכן להחזיר הבית לבעלים הקודמים.

והביאו ראיה לאפשרות זו מתנ"ס (פ"ק דף י"ג ע"ב) שכתב שגם קרקע נקנית בקנין חצר. והובא בתזו"א (אה"ע, הלכות עבדים, ס"י קמ"ט ע"ז). הסיפור היה עם רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל (מנצח מבורגת למולדות חייו).

וז"ל התנ"ס (ס"ט): למה לי עומדין בתוכה - פי' על כרחך לא מטעם חצר קנה דסתם עבדים אין משתמרין לדעתו ואפי' עומד בצד שדהו דהוי עבד כצבי רץ כדרכו ומטעם אגב נמי לא קנה דקרקע אין נקנית אגב קרקע.

ומשמע שאילו היה מדין חצר מהני לקנות קרקע רק כשאין משתמר לדעתו לא מהני.

אולם נראה, שהפשטות הוא שהתקרה של דירה לא אמורה להיות משמשת בתור חצר לבעל הדירה התחתון, כי אין לו שום שייכות עם זה, כל ענין של קנין חצר הוא במקום שהחצר משרת את בעל החצר, אבל כאן מה שלמעלה מן התקרה לא משרת את התחתון כלל וכ"ש שזה לא נקרא משמשת לדעתו. וא"כ הפסק צע"ג.

להכניס ע"ז לביתו לעשות איבחון לטוענים שיכולים להכיר בין ע"ז לאינו ע"ז

[יז]

יהודי אחד שמע שיש נשים שטוענות שיכולות להכיר בין שערות הבאות מהודו ובין שערות שמקורן לא מהודו אלא מאירופה או ברזיל. והראיה שלהן הוא כך, מכיון שכמעט כל השערות מהודו הם שחורות, וא"כ אם מביאים שערות

ואני מעתיק מן התשובה שכתב הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל (הוצא בקול תורה, כג, ניסן אייר תשכ"ח, הועמק יותר מאוחר בשו"ת ש"ח נחום סי' נא), וז"ל: שאלה. בזמן האחרון, בגלל האופנה החדשה, עלה הביקוש לשיער אדם לפאות נכריות עד להפליא. היוקר גרם לכניסת הודו לשוק זה. שם ישנם אלפים ורבות שנוהגים לגדל פרע, וליום איד ידוע מתגלחים ומקריבים את השיער לעבודה זרה.

לפנים היו שורפים את השיער המתקבץ שם לקמצים אחרי טקס ההקרבה. אולם כאשר ראו הסוחרים בהונג קונג שהשיער שווה כסף, השפיעו על השלטונות למנוע איבוד השיער, מאחר שהוא יכול לשמש מקור למטבע זר.

מכיון שמתעם אמונתם אין השריפה בכלל עבודתם, כי ההקרבה בלבד היא עיקר, והשריפה היתה רק כדי לפנות המקום, לפיכך ראו השלטונות הצעה זו בעין יפה. מאז זורמת לשוק דרך הונג קונג כמות ענקית של שיער אדם מהודו. יש אומרים שכיום רוב השיער שעושים ממנו פאות נכריות – מוצאו מהודו. ישנן חנויות שהפאות מצוינות – "שיער מזרחי" או "שיער אירופאי", אבל בהרבה מן החנויות אין שום ציון. אמנם, ישנם סוחרים שאומרים שהם בקיאים להכיר ולהבחין בין שיער הבא מארצות המערב לבין שיער מהודו.

האם אין איסור תקרובת עבודה זרה חל על שיער זה?

עכ"ל.

המסקנה שלו שזה תקרובת ע"ז, אולם לא רצה לפסוק להלכה עד שמורי הדור יתנו דעתם על זה.

לפי מה שכתב יוצא שקצת לפני שנת תשכ"ח נכנס בגדול שערות מהודו לשוק, ובאמת באותו זמן או קצת מקודם, בשעה שהגיעו השערות מהודו, גם נתארכו הפאות. וא"כ אין לנו שום אסמכתא שבאמת יש שוק של פאות ארוכות שלא מהודו. והסיבה היא פשוטה, כי אם זה לא מהודו, אין כמות של נשים שרוצות להתגלח כשיש לה שער ארוך, ויש רק קצת עניות וגם לא מגלחות כל השערות, משא"כ בהודו מגלחות כל השערות, ויש שם אוכלוסיא של מיליארד אנשים שמגלחים לעבודה זרה, וגם שם יש איסוף בטמפלים שמשם יוצא כשמונה טון שער כל יום, משא"כ ממקום אחר אין איסוף. בנושא היכרות בין מהודו לשאינו מהודו כבר דברנו על זה.

איך משתמשים בהיתרים רחוקים מאוד

[יט] ויש להקשות, איך יתכן שהרבה יהודים שומרי תורה ומצוות סומכים על דברים כאלו לסמוך על טענות של מומחיות שאומרות שיכולים להכיר, בזמן שזה כבר מופרך. וכן אחד מהרבנים, שסמך על אשה שטוענת שיכולה להכיר, ורק צבע בלונדיני. כיון שהיא בגדר מירתת, שאם משקרת ואומרת שזה לא מעובד ונמצא שכן מעובד, אז הפאה מתקלקלת

שבת (דף מ ע"ג): והאמר אביי: דברים של חול – מותר לאומרן בלשון קודש, של קודש – אסור לאומרן בלשון חול! אפרושי מאיסורא שאני. והובא בשו"ע (סי' פה סעי' ג), ועיי"ש במ"ב (סי' קי): ובעניני קודש – דהיינו לומר לו אפילו בלשון הוראה שאסור לעשות כן וא"צ לדקדק ולומר אל תעשה כך בלי לשון הוראה ויש מחמירין וסוברין דאסור לומר בלשון הנראה דזה הוא תורה כגון אם רואה בע"פ שמגלחין אחר חצות יאמר אין מגלחין דלשון זה אינו לשון הוראה אף על גב דממילא נשמע דאסור אבל לא יאמר אסור לגלח ונ"ל דאם אין דבריו נשמעין בקיצור ויכול להעריך לפניהם גודל האיסור בכל חלקיו כדי להפרישן.

ולמעשה פעילותו עשה פרי, שהרבה רבנים כתבו שאסור לסמוך על הטענות שניתן להכיר, ומבחינת איסור תקרובת אין להשתמש אלא בשיער סינטטי, וכן מכתב הרב שריאל רוזנברג, ועוד רבנים (משן משפ"א) שא"א לסמוך על היכרות בין הודו ללא הודו.

וכן דברתי עם מנהל של בדיקת שעטנז בב"ב, ואמר לי שהם יכולים להכיר בין שער אמיתי לשער סינטטי, אולם לא יכולים להכיר בין שער מהודו לשער של שאר מקומות.

מתי התחיל היבוא מהודו

[יה] עוד אני חושש, שכל הענין של שערות ארוכות, היינו מה שמגיע לכתפיים וכ"ש יותר מזה, התחיל רק כשהתפשטו הפאות מהודו. שמה שנודע שיש פאות מהודו, זה היה בערך בשנת תשכ"ח, וקצת מקודם נתפשטו (ע"י ממלך לקמן), ואז בערך התחילו בפאות ארוכות היינו שמגיעים עד הכתף, ואח"כ עוד יותר מזה. וכמדומני שכמה שנים יותר מוקדם לא היה אפילו שערות שמכסים כל הראש אלא שערות קצרות, ובצירוף כמה שערות הגיעו לכסות הראש. והסיבה נראה בפשטות, מכיון שרק בשנת תשכ"ב התחילו בצמצום מאוד למכור השערות בהודו וזה לקח כמה שנים עד שנתפשט בעולם, וכשנתפשט בכל העולם אז עשו פאות ארוכות.

הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל היה הראשון שעורר על הבעיה של הפאות מהודו, בשנת תשכ"ח (הוא היה אז רב בקנדה, יותר מאוחר ר"מ בישיבה במעלה אדומים, מח"ס יד פשוטה על הרמב"ם). ובשנת תש"ל עורר הראב"ד הרב משה שטרנבוך שליט"א על הבעיה של הפאות מהודו בספרו "דת והלכה" שכתב שם להתיר הפאות מטעמי צניעות, אולם לאסור הפאות מהודו. ויותר מאוחר בשנת תשס"ד עיי' מרן הגרי"ש אלישיב (קוץ משניות, ח"ג, סי' קיט). הראב"ד הרב משה שטרנבוך (משניות והנהגות, ח"ה סי' רט), חשוקי חמד (נרכות דף י"ב ע"ג) (כל הספרים נמלאים בלאור החכמה). ובשנת תשע"ח (ר"ח תמוז) האסיפה בבית הראב"ד ר' משה שטרנבוך בגבית העדות מפי אמיר דרומי בשליחות בפעם שניה.

גילוח לשם עבודה לפסל, ומטרת העבודה להכנעה לפסל או סיבה אחרת, זה תקרובת, כי גם שחיטה הוא תקרובת, בין הוא ממשך לעשות זריקה ובין אם רק שוחט לע"ז (ע"י מולין דף מ ע"ב), וכן בשבירת מקל אין שום נתינה אלא מעשה עבודה, ונאסר, כי כל עבודה לפסל שיש בו שבירה או חתיכה זה תקרובת. ע"י גם באריכות בתבואת שור (פי"ד ס"ק נג) שכל פעולה של נתינת כבוד לע"ז שיש בו שבירה הוא תקרובת שנאסר. ולא כמי שטעה בזה.

היתרים של דור אנוש, עגל, פעור, ירבעם, מיכה

[כא] וצריך לדעת, שכל ניסיון של חיפוש היתרים, כל מה שנאמר כאן, אנשי דור אנוש היה להם היתרים יותר טובים, ע"י רמב"ם (רי"ט הל' ע"ז). וכן עובדי העגל, ע"י כוזרי (מלאמר א, 35). וכן ירבעם בן נבט ופסל מיכה (ע"י שם, מלאמר ד, יג - יד), שכולם כיוונו אך ורק להקב"ה. וכן עובדי בעל פעור, שכיוונו רק לבזות את הע"ז, ובכל זאת לא עזר להם כל זה, וכ"ש באנשי הודו שכיוונו לעבוד את הפסל.

היתרים "כבר הורגלו", "כולם נהגו", "האוסרים נוגעים בדבר"

[כב] עוד שמעתי סברא מכיון שכבר מורגלות בזה קשה מאוד לשנות את הדרך וממילא מוכרחים להמציא היתר אפילו רחוק מאוד. **אולם** צע"ג, הרי כל קבלת התורה היה לשנות הדרך, והרי במצרים עבדו ע"ז ובכל זאת הוצרכו לשנות את הדרך, וכן שאר תרי"ג מצוות, וצע"ג.

יש עוד שטוענים מכיון שכולם או רובם מתנהגות כך, אפשר לסמוך על כולם. **אולם** זה צע"ג, שהרי גלות עשרת השבטים היה בגלל ע"ז, אף שכולם או רובם התנהגו כך. וע"י רמב"ם (הל' שגגות פ"א הל' ה), וע"י עירובין (דף נג ע"ב) ליסטים כמותך כבשוה וכן יש עוד ראיות לזה. ואכמ"ל.

יש הרבה רבנים שרוצים למחות ומפחדים מכח מוטב יהיו שוגגין, וכן מפחדים שההשפעה שלהם יתמעט או יפטרו אותם.

עוד המציאו, שכל האוסרים מצד ע"ז נוגעים בדבר שרוצים לאסור מצד פריצות, וממילא מגלגלים זה על ע"ז. וזה מופרך, הרי הרב רבינוביץ התיר הפאות מצד זה (ש"י נחום, סי' ק). וכן הראב"ד ר' משה שטרנבוך התיר הפאות מצד זה כל זמן שאין פריצות מיוחדת. וכן הגר"ש אלישיב אמר שבת בסמינר שיש לה קרחת מצד המחלה, היתה צריכה להסיר הפאה אפילו מתבזית לעיני כל הכיתה, אף שאין לה חיוב כיסוי ראש (משוקי חמה, נכוחה, דף יט ע"ב). ואולי על זה נאמר כל הפוסל וכו' (קידושין דף ע ע"ב).

ביותר מהירות, ואז יבואו הקונות בטענה שזה לא מחזיק כ"כ זמן ואיך מכת דבר שהוא מעובד, וממילא נגיעה זו עושה אותה למירתת ואינה משקרת. אולם הוסיף שהיתר זה הוא רק בגדר הכשר רבנות, ואילו זה היה נוגע לבשר או יין שום יהודי חרדי לא היה סומך בשום אופן על סברות כאלו. ושאלתי אותו, הרי הרבה בדקו אותן ונפלו בפת, והשיב שהוא יודע זה, ואע"פ כן יש להכשיר, עכ"פ בדרגא של רבנות.

וכעת אני שואל, מה ההיתר הזה אפילו בדרגא של רבנות, הרי אף אחד לא יכול לבדוק אותה אם היא מבינה, גם ברבנות בודקים השוחטים אם יודעים לשחוט ולבדוק הסכין ויודעים מאיפה מביאים הבשר וכו'. וכן איך יתכן שיסמכו על דבר זה מה שלא היו סומכים בשום דבר אחר.

ונראה לתרץ, שיש כאן לחץ איום ונורא מצד הנשים [כולל נשות רבנים ראשי ישיבות ואדמו"רים] שהן אומרות שמוכרחים למצוא היתר, שאנו לא מוכנות בשום פנים ואופן לחדול מן הפאות, ואפילו סינטטי לא מוכנות, ולא שייך כלל לאסור זה, ואם לא ימצאו היתר בתליה שזה לא מהודו, אנו לוקחות מהודו, וסומכות על מי שמתיר אף שההיתר מופרך לגמרי.

וע"ע במאמרים שלנו, במאמר הארוך "תקרובת עבודה זרה בפאות מהודו", וכן במאמרים "אנכי ולא יהיה לך בדורינו", "מטרת הקורונה להעביר גילולים מן הארץ", "כמוש בגמטריה קורונה", "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם תרתי משמע", "קורונה - תקרובת - קרבנות", "מהנהגה קמחית לתקרובת עבודה זרה" [במאמר זה הובא קיצור הטענות נגד נסיונות חיפוש היתרים והפרכות, ועדות הכומרים באריכות].

כמה נסיונות היתרים דרך מכבסות מילים

[כ] כעת שמעתי עוד איזה המצאה להיתר, שהגילוח לא עבודה אלא מצווה, וכן זה רק הכנה לתפילה של אח"כ. הנה לשיטתם שזה לא נקרא עבודה, הרי גם שחיטה לאו עבודה (יומא דף מ"ג ע"ב, וזמ"ס דף ע"ב), וכן שחיטה רק הכנה לזריקה, ובכל זאת חייב ונאסר לענין ע"ז. וכן נטילת לולב להקב"ה זה לא עבודה, ובכל זאת אם נוטל לולב לע"ז חייב מיתה כשדרכו בכך, כי כל מצווה לע"ז הוא בכלל עבודה [ע"י רמב"ן (דג"ס, י"ג, ט), רק ששם לא נאסר, משום שאין שבירה, ונלמד שאם חובט ערבה לשם ע"ז חייב ונאסר]. ויש עוד כל מיני סברות של מכבסת מילים: זה לא קרבן אלא דורון, אף שגם קרבן נקרא דורון (נו"ד דף י"ג ע"ב, סנהדרין דף ס"ג ע"ב, זבחים דף י"ט ע"ב). ויש עדות מן הכמרים, שכונות המתגלחים להקריב השערות לפסל, כדי להשיג ישועות ממנו ולקרב האדם להפסל.

יש לדעת, שמה שהוצרכו עדות מן הכמרים שיש בגילוח מטרה לנתינת השערות לפסל, זה לא לעיכובא, שגם אילו לא היה שום מטרה לנתינת השערות לפסל, אלא רק

והקב"ה ברחמיו המרובים יערה רוח ממרום, ונקבל עוד הפעם התורה כמו שהיה בזמן מתן תורה, ובזמן נס פורים קימו וקיבלו, הדר קבלוה מאהבה, שדבר ראשון הוא לקבל מצוות אנכי ה' אלהיך ומצוות לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, וכל המסתעף מזה.

למעשה אין עצה להנצל מחומר איסור תקרובת עבודה זרה אלא על ידי השגחה משעת גזירת השערות, או פאה סינטטית 100%, ואח"כ לתת למעבדה של בדיקת שעטנו לבדוק שלא יהא בו תערובת של שער אמיתי.

TONSURING

Another unique custom of Tirumala is the tonsure ceremony. Pilgrims to Tirumala usually offer the hair on their head to the Lord as a devotional offering. Persons in need of the assistance of the Lord usually take a vow and when they visit the temple offer their hair at the Kalyanakatta - special hall erected for this purpose. A bath in the Pushkarini follows the tonsure ceremony; the pilgrims then enter the temple and worship the Lord.

It is believed that hair offering establishes a bond between the man and the deity to whom it is offered. As one enters Tirumala one would invariably find a cluster of cottages and choultries built for accommodation of the pilgrims. Just

5. *The Hindu*, (Chennai), 21-09-2011, p. 3

6. *TTD Administration Report*, n.4, p. 128

מסמך כומרים במטרת הגילוח

אני מעתיק רק קצת ממה שקורה בטמפלים של ע"ז בהודו (העמק מדנני הפאט קדמה): יש חיבור שהוא מאמר דוקטורט של אחד מאלו שלומדים ומלמדים באוניברסיטה שהיא בהנהלת הטמפל. התפרסם תחילה בשנת 2013. הוא חיבר ספר שלם אודות הטמפל בטירומלה, ושם כתב על הגילוח (עמ' 173), "בזה"ל:

תרגום:

עולי רגל בטירומלה רגילים להקריב (אופע"ר) השער שעל הראש לאליל כקרבן של מסירות (devotional offering). אנשים הזקוקים ישועה של האליל רגילים לעשות נדר, וכשמגיעים לבקר הטמפל הם מקריבים (אופע"ר) השער באולם הקליינקטה, אולם שהוקם לצורך זה.

הם מאמינים שהקרבת השער מייצר חיבור בין האדם ואליל שאליו מקריבים לו. ע"כ התרגום.

נכתב בעזרה"ת ע"י מוריניו הרב שליט"א

עש"ק כי תשא פרשת פרה תשפ"א

ניתן להשיג את הגליונות גם באתר 'בריתי יצחק'
וכן בדואר אלקטרוני TALMIDIM2@GMAIL.COM

שריאל רוזנברג

ראב"ד בית דין צדק - בני ברק
רב שכונת רמת דוד (פרדס ברמן)
בני ברק

בס"ה, ה'תשס"ג

כבר יצאה הוראה בשנת תשס"ד מגדולי הפוסקים בא"י זצ"ל כי יש חשש איסור תקרובת ע"ז בשיער הנגזז במקומות הע"ז בארץ הודו, ואסור להשתמש בפאות נכריות המיוצרות משער זה.

במשך השנים נעשו מאמצים להשיג שער שיהא ברור שהוא ממקו"א ולא מבתי הע"ז, אך בכל מה שנעשה לא הצליחו עדיין להשיג שער שהוא בודאי כשר. וע"כ מי ששואל לדעתי, אני מורה לו להשתמש רק בשיער סינטטי ולא בשיער אדם.

(וכמובן שהפאה צריכה להיות לפי כללי הצניעות, ולא כדרך הפרוצות ח"ו. ואין מכתבי זה נוגע לפולמוס אם יש חשש מראית העין בכיסוי הראש ע"י פאה נכרית).

שריאל רוזנברג
ראב"ד בית דין צדק

סיני הלברשטאם

רב שיכון ג' ב"ב

כבוד אביו הגאון רבי אברהם הלברשטאם זצ"ל
ואם בלתי כן את היתרו הפייסח אשכנזי
קנין י"ג ד' תשס"ג, נאמר ה'

סיני הלברשטאם

חיים פסח הורוביץ

חבר בד"צ מחזיקי הדת
ודומ"צ דחסידי בעלזא אשדוד

חיים פסח הורוביץ
הרב חיים פסח הורוביץ
המייצג דחסידי בעלזא אשדוד *

מסעוד בן שמעון

רב העיר ב"ב

מסעוד בן שמעון

משולם משולמי

דומ"צ בעיר ב"ב

משולם משולמי

מנחם מנדל לובין

רב שכונת רמת אהרון ודומ"צ בד"צ ב"ב

מנחם מנדל לובין
רב שכונת רמת אהרון ודומ"צ בד"צ ב"ב

אליהו פוזן

דומ"צ בד"צ ב"ב

אליהו פוזן

משה מרדכי קארפ

רב הגבעה הצפונית קרי"ס

משה מרדכי קארפ
רב הגבעה הצפונית קרי"ס

יעקב אברהם כהן רב שכונת הצפון ירושלים עיה"ק ת"ו

ומח"ס "עמק המשפט" זכויות יוצרים ועוד

הדברים פשוטים וברורים להלכה, ולא אמנע מלהביע את צערי שמי יודע אם לא זה הדבר שמעכב הגאולה, שכבר כ"כ הרבה שנים היו סמני גאולה וחבלי משיח המבוארים בגמ' ועדיין לא נושענו. ולפני שנים רבות היתה התעוררות גדולה בנושא וכל בני היהדות החרדית נשמרו בזה עד שפרצו בה פרצות ואכמ"ל. ועוד השי"ת ויערב רוח טהרה רוח קדושה רוח צניעות וניגאל במהרה. יעקב אברהם כהן

מכתב הגר"י אפרתי שליט"א
שנכתב בציוויו של שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א
פורסם ביתד נאמן, ג' אלול תשע"ט

RABBI JOSEPH I. EFRATI

Head of The Institute for Advanced
Studies in Halacha for Agricultural Settlements

יוסף י. אפרתי
ראש כיהמ"ד הגבוה להלכה
בהתיישבות החקלאית

קס"ג תמוז תש"ע

בציוויו מן כהני הגדה קניבסקי
של א"י - ה"מ שם אכתוב הוראת
מן כהני הגדה"ש אולי שיה לזוק"ל -

השערה המיוקא אמת על במדינת
הזבן ה"ן שעי של גקווגר על
ומשם הוא נפוש במקומות הרבה.

יוסף י. אפרתי